

Samtale om livet på Vidaråsen Landsby

Tekst: Rigmor Skålholt
rigmor.skalholt@gmail.com

På baksiden av SOR RAPPORT står det: «SOR er opptatt av at alle mennesker med utviklingshemning skal sikres mulighet til utvikling på egne premisser og et aktivt liv i fellesskap med andre». En varm høstdag tar jeg derfor turen til Vidaråsen landsby for å finne ut mer om hvordan fellesskapet med andre fungerer der.

Før jeg møter mine samtalepartnere går jeg en tur i landsbyen. Det bugner av giftfrie grønnsaker som snart er klar for innhøsting. Like ved gangstien grynter en flokk smågriser inngjerdet mellom to bolighus. På knauser og åskammer står fargerike hus, - grønne, blå, turkis, rødbrune, orange og lilla. Vidaråsen landsby er et fargerikt fellesskap både i overført og bokstavelig betydning.

Det kan være vanskelig å skille mellom hvem som hjelper hvem. Kanskje er det de som bort utenfor landsbyene som trenger dette skillet? Her brukes begrepene landsbyboere og medarbeidere.

Det er for tiden ca. 140 innbyggere i landsbyen med voksne og barn. Her bor medarbeidere fra 18 forskjellige nasjoner sammen med ca. 45 landsbyboere. Jeg skal møte Eli, Ola, Runa og Harel. Vi setter oss sammen i møterommet på kontoret.

Mine fire samtalepartnere får alle det samme spørsmålet: «Hvorfor valgte du å bo i en landsby?»

Eli Hartmann

(59 år) forteller at hun kom til Jøssåsen i 1978 og var med på starten der.

Hun forteller at det var mor og far som fant ut at hun skulle til Jøssåsen. Da hadde hun vært et år på Peder Morseths folkehøyskole i Trøndelag og Jøssåsen lå bare noen få mil fra skolen. Da foreldrene skulle reise hjem til Oslo vinket de farvel til Eli der hun sto sammen med Dag i høyvogna. Jeg sto sammen med foreldrene ved låvebrua den gangen og husker godt farens replikk: «Slik vil jeg gjerne se Eli». Noen måneder senere døde han i trygg visshet om at Eli hadde funnet et hjem. Etter et par år på Jøssåsen flyttet Eli til Vidaråsen for å komme nærmere mor.

Eli bodde i familiehus sammen med 5–6 andre landsbyboere og husansvarlige med barn. «Det var bråkete!» og hun ville flytte fra Vidaråsen, Særlig syntes hun at de andre landsbyboerne var for bråkete. «Broren min likte ikke at jeg ville flytte», sier hun. Så fikk Eli i stedet bo i et hus som står i utkanten av landsbyen. «Savner du å bo sammen med medarbeidere», spør jeg. «Nei!» svarer hun kontant. Nå bor hun sammen med Tor Arne. «Vi spiser frokost sammen, og middag spiser vi på Bestemors hus sammen med 3–4 andre. Carmen som bor i nabohuset hjelper meg å ordne rommet mitt når jeg skal skifte sengeklær og vaske bak sengen og kommoden». Tor Arne støvsuger huset og jeg vasker, forteller Eli. Det er en grei arbeidsfordeling. «Nå har jeg det fredelig og stille der jeg bor», sier Eli.

Ola Henningsen

(22 år) forteller at han bodde hjemme hos foreldrene i Tønsberg før han kom til Vidaråsen. Ola har også gått på folkehøyskole og en stund bodde han på Gjennestad gartnerskole.

«Det ble for ensomt hjemme», sier han. «Jeg er en sosial person. Jeg liker ikke å være alene».

Nå har han bodd på Vidaråsen i 6 måneder sammen med Runa og Harel og trives kjempegodt der sammen med 4 andre landsbyboere.

Runa Evensen

Gafni (33 år)

forteller at hun kom til Vidaråsen 1 år gammel. Det var hennes foreldre som valgte landsbyen. Runa har tilbrakt de 5 første barn-domsåra i landsbyen. De holdt kontakt med Vidaråsen. Da Runa ble voksen bodde hun noen år i Spania i et fellesskap med voksne personer med utviklingshemning. Der tok hun imot flere puljer med landsbyboere fra Vidaråsen.

Under sin kunstuddannelse i London møtte hun Harel.

Harel Gafni (37 år)

kommer fra Israel. Under studietiden i England fikk han være med en medstudent på påskeferie til en Camphill-landsby i Irland. Han ble sterkt berørt av det han møtte.

Drømmen om å leve i et fellesskap slo rot. Tanken om «Fellesskapet» har fascinert både Runa og Harel. De har prøvd ut ulike fellesskap. Kibbutz i Israel. Biologisk dynamisk gårdsfellesskap. Etter en lang modningstid ble beslutningen om å flytte til Vidaråsen tatt. «Det gåtefulle i det å leve sammen. Dette at mennesker prøver å forstå seg selv sammen med andre», er det som motiverer, forteller Harel. Det er

ikke viktig at noen er utviklingshemmet. «Vi er venner. Ola ser når jeg er trist. Da blir ikke problemet så viktig.» Ola blir rørt over dette og takker for sterke ord.

I Henrik Steffens hus hvor bl.a. Ola, Runa og Harel bor, starter de dagen med felles frokost. «Frokost sammen er viktig for meg,» sier Runa. «Noen våkner først under frokosten. Hva har du drømt i natt? Hvilke planer har du i dag?» Etter frokosten samles de fleste i landsbyen på gårds-tunet i sentrum av landsbyen til felles sang, enten det er sommer eller vinter. Her gis beskjeder og informasjon. Så går alle til sin arbeidsplass.

Ola går til bakeriet. Her arbeider han full dag. Han har lyst til å bli baker. Han har gjort avtale med baker Dominique og har fått lærlingeplass i bakeriet på Vidaråsen. De har inngått en 3 siders kontrakt med avtale om 2 års læretid. «Dette blir utfordrende», sier Ola. «Det vil kreve noen personlige offer». «Hva da?», spør jeg. «Fotballen», svarer Ola. «Jeg har spilt fotball i mange år.» Nå må han redusere fotballspilling til søndagene. Da reiser en gjeng fra Vidaråsen til Andebu og spiller mot andebuinger.

Ellers er det nok å henge fingrene i på Vidaråsen. Ola var med å forberede 17. maifeiringen i år. Neste år skal han holde 17. maitalen! Planene er klare. Sammen med Runa og 4 yngre landsbyboere har de startet en gruppe som kaller seg UVG. Unge-Voksne-Gruppen. De møtes en ettermiddag i uka. Nå skal de ta en planleggingsutflukt til Karlstad for å forberede en ferie til Lofoten. Det er

Postkontoret Vidaråsen.

de unge selv som organiserer aktivitetene. Runa forteller at hun er med som sjåfør.

Harel er verkstedsleder for gartneriet på Vidaråsen. Her er det bruk for mange hender. I tillegg til stort engasjement i gartneriet og i bofellesskapet, tar han en utdanning i England. En langhelg i måneden reiser han og lærer Counselling. Han lærer å snakke med folk om livene deres, for å si det på godt norsk. Som en del av praksisen er han en dag i uka på Sem kretsfengsel og har samtaler med innsatte.

Og hvordan ser Elis dag ut? Eli arbeider

i ververiet om formiddagen. Etter lunsj arbeider hun i snekkerverkstedet. «Jeg liker begge verkstedene», sier Eli. Onsdagene er annerledes. Etter morgensamling har vi eurytmi i Hallen. Så er det allmøte. Etter lunsj er vi en liten gjeng som drar på sykkelstur. Vi tar pause enten i Andebu og Kodal og kjøper brus. Torsdager er det ofte konserter i Hallen. Fredag er det kino. Neste uke skal hun til Koster i Sverige en uke sammen med de som bor på Bestemors hus.

Runa er husansvarlig på Henrik Steffens hus. Her er det allsidige oppgaver. Det er

På tur til Karistua Vidaråsen.

mange møter i landsbyen som må til for å organisere livet. Samtaler, kontakt med foreldre og habiliteringstjenesten. Rapporter skal skrives til kommuner som vil kvalitetssikre at tjenesten er god nok. Det skal lages husplaner og arbeidsplaner, handles og leges mat. Noen trenger følge til tannlegen eller til byen på en koselig handletur. En kveld i uka samles en gruppe som er glad i å tegne. Det er landsbyboerne som arrangerer denne aktiviteten. Runa trer støttende til når

det trengs. Selv henter hun inspirasjon i de daglige små ting, men også i det kunstneriske arbeidet. En dag i uka har hun «hjemmedag» og da står staffeliet og venter på henne. Det er viktig å finne rom for å hente inspirasjon og å gi inspirasjon.

«Hvilke utfordringer har dere i landsbyen?» spør jeg.

Ola: «Jeg kan bli flinkere til å dele med andre. Jeg kan bli gående å gruble og tenke på ting».

Eli forteller at hun er glad for å bo så

stille og fredelig. Hun trives godt, men vet ikke hvem hun kan snakke med når ting kan bli vanskelig.

Runa forteller at alt er ikke bare flott. Vi deler livet med hverandre, og vi er bare mennesker. Vi påvirker hverandre på godt og vondt. Hun er opptatt av å kunne omgås konflikter på en ryddig og verdig måte. For at fellesskapet skal være fruktbart, må vi også lære å ta vare på oss selv. Hun sier:

«Vi har så mange muligheter i landsbyen. Flere bomuligheter. Mange arbeidsplasser. Verksteder med høy kvalitet og som kan gi muligheter for yrkesfaglig utdannelse». Harel forteller at det er folk fra mange nasjoner på Vidaråsen. De snakker godt norsk. Men han etterlyser

norske medarbeidere! Herved er utfordringen formidlet.

Og jeg minnes de gode kollektiv-årene hvor vi strømmet til landsbyene fra byer og bygder i Norge. I huset hvor Eli nå bor alene sammen med Tor Arne, bodde jeg sammen med to andre på samme rom. Vi var idealister som søkte noe nytt. Mye har forandret seg siden den gang, men noe er likevel det samme, tenker jeg litt nostalgisk. Jeg møter mennesker som er stolte av det de driver med. De som bor der har rike muligheter til utvikling på egne premisser, og ikke minst har de et aktivt liv i fellesskap med andre. Det må da være en framtid i dette? ●●●

10 kjappe om antroposofi

Antroposofien vil ikke være annet enn en forskningsmetode for det allmennmenneskelige og for allmenne verdensfenomener. RUDOLF STEINER

1. Antroposofi kommer av gresk og betyr kunnskap eller visdom om mennesket.
2. Antroposofien ble grunnlagt av Rudolf Steiner (1861–1925).
3. Antroposofi er å bli klar over det spesifikt menneskelige i seg selv:
Jeg er ikke bare et produkt av biologi og miljø, men er selv en produktiv og skapende åndelig individualitet.
4. Antroposofien setter mennesket i sentrum, uansett kjønn, kultur, religion eller annen gruppetilhørighet.
5. Antroposofien betrakter jorden som en levende organisme som det er menneskenes ansvar å verne om og pleie.
6. Derfor ligger det i antroposofien en spore til praktisk innsats for et menneskeverdig samfunn. Dette kommer til uttrykk i sosiale
7. Antroposofien betrakter kunst, vitenskap og religiøsitet som likeverdige aspekter av vår virkelighetsforståelse. Den søker å forene de tre i et helhetsperspektiv.
8. I følge antroposofien kan ethvert menneske utvikle evner til å iaktta den åndelige verden. Gjennom antroposofisk-meditativ praksis kan mennesket komme fra å tro på noe åndelig til selv å erfare det åndelige.
9. Antroposofien appellerer til selvstendig tenkning og vurderingsevne, og avviser alt som har å gjøre med dogmatikk eller sekterisme.
10. Derfor kan hvem som helst, uavhengig av kulturell bakgrunn eller religiøs og vitenskapelig overbevisning, bli medlem av Antroposofisk Selskap.